

Kunnskapsdepartementet
PB 8119 Dep
0032 Oslo

Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo
Telefon 21 02 34 00
Telefaks 21 02 34 01
Besøksadresse Tollbugata 35
Kontingentkonto 8380 08 68621
Bankkonto annet 8380 08 68605
post@forskerforbundet.no
www.forskerforbundet.no
Foretaksnr 971 422 505

Deres ref: 200905396/BAB

Vår ref:13396

Vår dato: 20.01.2010

Høringsuttalelse - utkast til forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene

Vi viser til brev av 06.11.09 med utkast til forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning; Forskerforbundets høringsuttalelse er utarbeidet i samarbeid med Forskerforbundets Forening for Lærerutdanning (FFL).

Generelt

Forslaget til forskrift ivaretar de viktigste kravene til den nye lærerutdanningen om at utdanningen skal være nivå-differensiert, ha en tydelig yrkesretting, ha et styrket forhold til praksis, legge til rette for større faglig fordypning og være forskningsbasert. Forskerforbundet har likevel noen overordnede betraktninger.

Sikre god implementering av den nye lærerutdanningen

Forskerforbundet er kritisk til at det legges opp til at ny lærerutdanning skal iverksettes allerede fra høsten 2010 og ber om at dette skyves til 2011 for å gi tid til en god drøfting og implementering av reformen. Det er første gang en rammeplan for lærerutdanning er skrevet som en forskrift og det medfører at rammeplanen blir veldig generell. Mye overlates dermed til fagplanene og hver enkelt institusjon som må gjennomføre et omfattende arbeid med å iverksette den nye lærerutdanningen. For å sikre en forsvarlig gjennomføring av reformen er det avgjørende at reformen gis nødvendige ressurser i revidert nasjonalbudsjett slik at institusjonene blir i stand til å gjennomføre de nødvendige prosessene.

Videre er Forskerforbundet overrasket over hastverket som har preget utarbeidelsen av styringsdokumentene. Forskerforbundets opplysninger tyder på at faggruppenes kontakt med fagmiljøene har vært forskjellig og at ikke alle fagmiljøer har deltatt like mye i prosessen. Dette er lite betryggende for kvalitetssikringen av prosessen og det faglige innholdet i faggruppenes arbeid. Den foreliggende lærerutdanningsreformen er en omfattende reform som innebærer ikke bare omfattende faglige og organisatoriske endringer i selve utdanningen, men også mulige og til dels omfattende endringer i selve institusjonsstrukturen i Norge. Dette burde innebære at man tar seg bedre tid til å drøfte både innholdet, gjennomføringen av reformen og ikke minst mulige konsekvenser av reformen.

Preg av instrumentalisme

Når forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene for 1. – 7. trinn og 5. – 10. trinn i § 2 Læringsutbytte er formulert med utgangspunkt i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, så blir rammeplanene preget mer av output enn av input. Forskerforbundet støtter en utdanning som både vektlegger lærerens personlighet og læreren som reflektert prosestetnikker i besittelse av en bred kompetanse som gjelder faglig kyndighet, didaktisk innsikt, endringskompetanse og sosial- og yrkesetisk kompetanse. Vi opplever læringsutbyttebeskrivelsene slik de er formulerte i § 2 som klare og presist formulerte. Ved å formulere læringsutbytte med utgangspunkt i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk kan man imidlertid stå i fare for å legge mest vekt på de lett målbare forhold ved en lærers kompetanse og legge mindre vekt på viktige men mer vanskelige målbare holdninger og personlighetstrekk.

Nasjonale retningslinjer for utarbeiding av program- og fagplaner og indikatorer som skal kjennetegne de nye grunnskolelærerutdanningene

Innholdet eller input i utdanningen kommer fram gjennom operasjonaliseringen av forskriftenes læringsutbytte. Rammeplanutvalget fikk derfor også i oppdrag å organisere og styre en nasjonal prosess med mål å utvikle nasjonale retningslinjer for institusjonenes utarbeiding av program- og fagplaner på nivået under den nasjonale forskriften. Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning og resultatet av faggruppens arbeid må, etter vår mening, ses i sammenheng for å kunne vurdere helheten i reformen. Forskerforbundet er kritisk til at det ikke er gitt åpning for å uttale seg om de nasjonale retningslinjene for institusjonenes utarbeiding av program- og fagplaner og forslag til indikatorer som skal kjennetegne de nye grunnskolelærerutdanningene.

§ 1 Virkeområde og Formål

Forskerforbundet støtter paragrafens innhold. I tilknytning til at utdanningene skal være forskningsbaserte krever lov om universiteter og høgekoler at undervisningen også skal være forskningsbasert. Om forskningsbasert undervisning peker St.meld. nr. 11(2008-2009) Læreren – rollen og utdanningen på betydningen av at den som underviser, selv må forske eller være en del av et fagmiljø der det forskes og publiseres på områder som er relevante for studieprogrammet. I § 2 Læringsutbytte understrekes utdanningens tilknytning til forskning og at kandidaten bl.a. skal ha kunnskap om nasjonalt og internasjonalt forsknings- og utviklingsarbeid med relevans til lærerprofesjonene, kunne vurdere og bruke relevante forskningsresultater og selv gjennomføre systematisk utviklingsarbeid. Dette må, etter vår mening, innebære at de vitenskaplig ansatte selv må drive forsknings- og utviklingsarbeid. For å få dette til må bevilgninger til førstestillingsprogrammer og de vitenskaplige ansattes tid til FoU styrkes betraktelig. Forskerforbundet anser dette som et avgjørende tiltak for å lykkes med den nye lærerutdanningen.

§ 2 Læringsutbytte

Forskerforbundet mener det vil kunne by på problemer å operasjonalisere de enkelte læringsutbyttepunktene innen hvert enkelt fag. Problemene ligger ikke i selve forskriften om læringsutbytte, men i operasjonaliseringen av disse som vi altså ikke får uttale oss om. Det som betyr noe er hvordan institusjonene settes i stand til å gjennomføre reformen, ikke forskriften.

§ 3 Struktur for differensiert grunnskolelærerutdanning

Forskerforbundet støtter forskriftens beskrivelse av og krav til praksisopplæring. Vi mener imidlertid at det ikke er mulig å gjennomføre praksisopplæringen innenfor gjeldende avtaleverk slik det blir foreslått. I tillegg viser undersøkelser en underdekning av kostnadene ved praksisopplæringen. Et nytt avtaleverk og økte økonomiske bevilgninger er en forutsetning for at vi skal kunne realisere de intensjoner som er nedfelt i høringsutkastet med forskningsbasert og praksisnær lærerutdanning.

Forskerforbundet mener det kan oppstå problemer når studentene i lærerutdanningene ikke kan ha felles undervisning med andre studentgrupper, eller at studenter med utdanning i fag fra andre programmer, ikke kan få innpasset disse i en lærerutdanning. Rekrutteringen til lærerutdanningen i dag viser at høyskolene i distriktene er avhengig av å kunne inkludere andre studenter enn lærerstudenter i sin undervisning for å kunne opprettholde fagmiljø og fagtilbud av noe størrelse.

Forskerforbundet mener at de nasjonale retningslinjene for fagene bør åpne for muligheten for felles innhold mellom nivåene og inkludering av andre studentgrupper i undervisningen enn lærerutdanningsstudenter så lenge dette ikke går ut over kvalitetskravene forskriften setter. Forskerforbundet ser imidlertid at dette kan føre til organisatoriske og administrative utfordringer ved institusjonene. Det gjør imidlertid også alternativet med dimensjonering og samarbeid i regionen. Utfordringene reiser også spørsmålet om hvor detaljert forskriften om rammeplan for grunnskolelærerutdanning skal være for ikke å komme i strid med universitets- og høyskolelovens understreking av institusjonell autonomi og faglig frihet.

Lærerutdanningene som regionale institusjoner, er bærere av lokale kulturer og tradisjoner og studentene vil i stor grad forbli i regionene de føler en tilhørighet til. Dette er understreket i rapporten "Lærerkompetanse og elevresultater i ungdomsskolen". Tallmaterialet her viser at formalkompetansen blant lærere tenderer til å være høyest i fylker med store byer. Tendensen er imidlertid stor hos studentene til å reise til de store byene for å ta utdanning og at de ikke i like stor grad vender tilbake etter endt utdanning. En sentralisering av lærerutdanningene kan dermed føre til at forskjellen mellom lærernes kompetanse i distriktene og i byene kan øke ytterligere.

Samarbeid, arbeidsdelig og konsentrasjon mellom selvstendige institusjoner i regionene, kan være både ønskelig, positivt og uunngåelig. Det er imidlertid all grunn til å påpeke at om nå utviklingen skulle føre til at det bare er ved de store sentrale høyskolene det tilbys en fullverdig utdanning og at det ved de mindre høyskolene bare tilbys deler av utdanningene i samarbeid med de store, så kan også dette ha store negative konsekvenser for rekrutteringen. Om høyskolene i distriktene bare kan tilby deler av og i tillegg en faglig smalere utdanning, så kan dette føre til at de mest motiverte studentene velger å ta utdanningen sin ved en stor høyskole i stedet for ved nærmeste høyskole.

I tillegg er det god grunn til å tro at de voksne og etablerte, men lite mobile studentene ved høyskolene i distriktene, velger bort lærerutdanning om de må reise vekk for å ta utdanningen. En samlet nedgang i rekrutteringen av studenter til lærerutdanningene kan dermed bli resultatet. En ytterligere nedgang i søkertallene til høyskolene i distriktene vil også kunne ha som resultat en faglig utarming i høyskolene og grunnskolene i distriktskommunene.

Som fagforening vil Forskerforbundet også peke på de personalmessige konsekvensene en tilpasning av fagmiljøene til en ny lærerutdanningsstruktur kan medføre.

§ 4 Nasjonale retningslinjer, programplan og indikatorer

Utdanningsinstitusjonene skal måles på indikatorer som kjennetegner lærerutdanning med høy kvalitet. Slik Forskerforbundet forstår det skal indikatorene videreutvikles/operasjonaliseres av en følgegruppe. Forbundet frykter at indikatorene vil kunne oppfattes og brukes som et tvangsmiddel hvor resultatet av målingene kan føre til tap av akkreditering. Forskerforbundet ber om at følgegruppens oppgaver og mandat vurderes nærmere slik at følgegruppen kan bli den positive faktor i gjennomføringen av reformen som den bør være.

§ 5 Fritaksbestemmelser

Vi viser her til våre kommentarer under § 3 om rekruttering til læreryrkene.

§ 6 Ikrafttredelse og overgangsregler

Forskerforbundet ber om at tidspresset i reformen dempes og at det avsettes tid til å drøfte nasjonale retningslinjer for fagene, indikatorer for hva som kjennetegner lærerutdanning med høy kvalitet og mulige konsekvenser ved gjennomføring av reformen.

Med vennlig hilsen
Forskerforbundet

Bjarne Hodne
leder

Sigrid Lem
generalsekretær